

دهستی نظام پر عدل ولاړ دی

عادل خدای (جل جلاله) په سورة الرحمن کې فرمایي: **ژباړه: الله (جل جلاله) آسمان پورته کړی او تله یې ایښې ده ترڅو تاسو په تله کې تېری او ټکي ونه کړئ.** د تفسیر ځینې عالمان له دې نه داستنباط کوي چې د دنیا د دهستی نظام پر عدل ولاړ دی، کله چې عدل له منځه لاړ شي نو دهستی نظام هم له منځه ځي.

د تاسیس کال ۱۴۴۳ هـ ق ۱۴۰۰ هـ ش

د سترې محکمې کاري څرگندویه خپرونه

مسلسله شمېره (۱۲)

۴ جولای ۲۰۲۲ م

۵ ذوالحجه ۱۴۴۳ هـ ق

دوشنبه ۱۳ چنگاښ ۱۴۰۱ هـ ش

د عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالی د نوي حکم په اساس د سترې محکمې اړوند ادارو کې لاندې کسان تازه په دندو ګومارل شوي دي:

۱. مولوي اختر محمد صاحب د دایکتېډي ولایت د قضائې معاون په حیث.
۲. مولوي غلام حیدر صاحب د غور ولایت د قضائې معاون په حیث.
۳. مولوي محی الدین صاحب د بادغیس ولایت د قضائې معاون په حیث.
۴. مولوي سید عالم صاحب د هرات ولایت د قضائې معاون په حیث.
۵. مولوي عبدالغفور صاحب د زابل ولایت د قضائې معاون په حیث.
۶. شیخ مولوي احمد صاحب د فراه ولایت د قضائې معاون په حیث.
۷. مولوي محمد صادق صاحب د هلمند ولایت د قضائې معاون په حیث.
۸. مولوي امان الله صاحب د روزگان ولایت د قضائې معاون په حیث.
۹. مولوي محمد هاشم یعقوب د میانشین ولسوالۍ د ابتدائیه محکمې د قاضي په حیث.
۱۰. مولوي محب الله صاحب د لور شاولیکوټ د ابتدائیه محکمې د قاضي په حیث.

د سترې محکمې متحد المآلونه

د متحد المآل ګډه: ۱۶

نېټه: ۱۴۴۳/۱۱/۶ هـ ق

د افغانستان اسلامي امارت د تمیز ونو، دېوانونو، مرافعه او ابتدائیه محکمو قدرمنو منسوبینو ته!
وبعد: ((د عالیقدر امیر المؤمنین حفظه الله تعالی د (۱۲۰۱۲۸) ۱۴۴۳/۱۰/۱۴ هـ ق نېټې حکم پر اساس ښاغلی محترم شیخ خیرجان «خیرخواه» صاحب د مولوي موسی جان صاحب زوی د سترې محکمې د نظامي منسوبینو د عمومي دیوان رئیس د اصلي دندې تر څنګ د سترې محکمې د ټولو نظامي محکمو عمومي رئیس او د معاون په توګه مقرر شوی دی.
د امیر المؤمنین شیخ صاحب حفظه الله تعالی پورتنی حکم تاسو ته د خبریدو او راتلونکي اجرائتو لپاره ولیږل شو.))
بناؤ پورته ذکر شوی مکتوب جنسا د دې متحد المآل مل د افغانستان اسلامي امارت ټولو تمیزونو، دېوانونو مرافعه او ابتدائیه محکمو ته واستول شو تر څو د ضرورت په وخت کې شرعي او اصولي کړنې د هغې په رڼا کې برابرې کوي.

د محکمه استیناف هرات به خاطر ارتقای ظرفیت کارکنان سیمینار سه روزه راه اندازی شد

به تاریخ ۱۴۴۳/۱۱/۹ هـ ق در سالون کنفرانس های تعمیر ریاست محکمه استیناف تحت ریاست مولوی عبدالله قادری رئیس عمومی محاکم هرات، به خاطر ارتقای ظرفیت و تنظیم بهتر امور قضائې و اداری در محاکم ابتدائیه ولسوالی ها و محکمه ابتدائیه شهری و دواوین استیناف هرات و رسیده گی سریع به مشکلات خلق الله، سیمینار سه روزه دایر گردید.

سیمینار با تلاوت آیات چند از کلام الله مجید توسط مفتی دین محمد رئیس دیوان تجارتی آغاز گردید؛ سپس رئیس عمومی محاکم این ولایت در رابطه به اهمیت و مؤثریت سیمینار در بخش آگاهی و رهنمود بهتر امورات قضائې و اداری محاکم صحبت کرد و در رابطه به موضوعات ذیل بحث و تبادلۀ نظر صورت گرفت.
- شکلیات عریضه عارض، غرض حل و فصل موضوع در محاکم.
- نمونه جلب نامه.

بقیه ص ۲

گزارش اجرائت و کارکرد ریاست عمومی تفتیش قضائې ستره محکمه امارت اسلامی افغانستان

گرفتاری، محل گرفتاری، تاریخ ارسال به محکمه، تاریخ ارسال به محبس، نوعیت اتهام و جریان موضوع طی گزارش در قید جدول ترتیب گردیده و به مقام محترم عالی ستره محکمه امارت اسلامی افغانستان احتراماً تقدیم گردیده است.
● همچنان به تاریخ ۱۴۴۳/۱۱/۱۵ هـ ق ستره محکمه تفتیش قضائې ستره محکمه غرض اخذ امتحان از یک تعداد علماء به منظور ایجاد محکمه نظامی در ولایت پکتیا به آن ولایت سفر نموده بود.
در محکمه استیناف ولایت پکتیا:
● بررسی اجرائت عادی دیوان های استینافی، آمریت ثبت اسناد وثائق، مخزن، محاکم ابتدائیه شهری.

گزارش اجرائت و کارکرد های ریاست عمومی تفتیش قضائې ستره محکمه از تاریخ ۱۴۴۳/۱۱/۲۱ الی ۱۴۴۳/۹/۱۰ هـ ق به شرح ذیل مواصلت ورزیده است:
به تاریخ ۱۵ الی ۱۴۴۳/۱۰/۱۹ جلسات در مورد چگونگی بررسی اجرائت عادی و اقتضائې محاکم ولایات کشور تحت ریاست رئیس عمومی تفتیش قضائې با اشتراک معاون، اعضای مسلکی و کارکنان اداری ریاست تفتیش دایر گردیده است.

در محکمه استیناف ولایت پکتیا:
● به تاسی از هدایت مقام محترم عالی ستره محکمه امارت اسلامی افغانستان، هیئت مؤلف تفتیش قضائې غرض بررسی چگونگی بی سرنوشت بودن محبوسین ولایت پکتیا به تاریخ ۱۴۴۳/۹/۱۰ هـ ق عازم آن ولایت گردید و از هر یک محبوسین به شکل جداگانه تحقیق صورت گرفت، مشاهده گردید که در محبس متذکره ۱۱۹ تن از محبوسین موجود بوده اند، که از جمله به تعداد (۵۶) جلد دوسیه آنها در محکمه ابتدائیه شهری، به تعداد (۶) جلد دوسیه در محکمه استیناف، به تعداد (۹) جلد دوسیه در محکمه ابتدائیه ولسوالی زرمتم، به تعداد (۱۰) جلد دوسیه در محکمه ابتدائیه ولسوالی احمد آباد، به تعداد (۴) جلد دوسیه در محکمه نظامی ولایت کابل، به تعداد (۱۸) جلد دوسیه در څارنوالی، به تعداد (۵) جلد دوسیه در ریاست استخبارات و به تعداد (۱۱) جلد دوسیه در مراجع مختلف دیگر بوده است.
● لیست تمام محبوسین با ذکر اسم، ولد، ولایت، سکونت اصلی و فعلی، عمر، تاریخ

گزارش اجرائت و کارکرد های ریاست عمومی تفتیش قضائې ستره محکمه از تاریخ ۱۴۴۳/۱۱/۲۱ الی ۱۴۴۳/۹/۱۰ هـ ق به شرح ذیل مواصلت ورزیده است:
به تاریخ ۱۵ الی ۱۴۴۳/۱۰/۱۹ جلسات در مورد چگونگی بررسی اجرائت عادی و اقتضائې محاکم ولایات کشور تحت ریاست رئیس عمومی تفتیش قضائې با اشتراک معاون، اعضای مسلکی و کارکنان اداری ریاست تفتیش دایر گردیده است.

عصری زده کړې (دوهمه برخه)

په اسلامي دولت کې ضعف یوازې د غیر دیني علومو له غالبوالي څخه راځي، حافظ شمس الدین الذهبي په تذکره الحافظ (۲۴۰/۱) کې ویلي، کله چې امین ووژل شو او د دوهمې پېړۍ په سر کې مامون د هغه د ځای ناستي په توګه وټاکل شو؛ نو د شیعیت ستوري ځل وهل او خپل مخ یې ښکاره کړ، د علم کلام سهار را وخوت، د پخواني حکمت او د یونانیانو منطق څرګند شو، د سیارو مشاهده کول پیل شول او د خلکو لپاره یو نوی او وژونکی علم رامنځته شو، چې نه یې د نبوت له علم سره سمون خور او نه د مؤمنانو له یووالي سره موافق و، چې ملت ور څخه په عافیت کې وای.
دا خورا واضحه او تجربه شوې ده، چې په نویو عصري علومو کې ژور داخلېدل د عقیدې او عمل لپاره مهلک او بربادونکي دي؛ ځکه ښوونکي او زده کوونکي یې د قرآن، سنت، اسلافو او امامانو له قول نه ډډه کوي، یوازې په عقل تکیه کوي او شریعت ته نه ګوري، لکه څنګه چې د افغانستان د حکومت پر وړاندې سیکولر انقلاب د افغانستان په دفترونو کې د دیني علومو په پرتله د عصري علومو د برلاسی له امله و.

اخذلیک: الإمامة الإسلامية و نظامها، صفحه ۲۴۲/ لیکوال: قاضي القضاة شيخ الحديث عبد الحكيم حقاني صاحب/ ژباړن: مولوي عبد الرحيم راشد

بقیه ص ۲

د میدان وردگ د استیناف محکمې د نوي رئیس د معرفت او مخکني رئیس د مخه بڼې غونډه ترسره شوه

د روان ۱۴۴۳ هجري قمري کال د ذوالقعدې میاشتې په اوومه نېټه د میدان وردگ ولایت د استیناف محکمې د غونډو په تالار کې د دې محکمې د پخواني رئیس مولوي امان الله (حامد) د مخه بڼې او د نوي رئیس مولوي عبدالکریم (حقاني) د معرفت په موخه غونډه ترسره شوه.

په یاده غونډه کې چې د کلام الله د څو مبارکو آیاتونو په تلاوت سره پیل شوه د استیناف محکمې د ټولو دیوانونو، د بناري او ولسوالیو د ابتدائیه محاکمو مسؤولینو د میدان وردگ ولایت مرستیال والي شیخ شیراحمد (حقاني)، د څارنوالی رئیس مولوي محمد بصیر (محمدی) او د نورو

په یاده غونډه کې چې د کلام الله د څو مبارکو آیاتونو په تلاوت سره پیل شوه د استیناف محکمې د ټولو دیوانونو، د بناري او ولسوالیو د ابتدائیه محاکمو مسؤولینو د میدان وردگ ولایت مرستیال والي شیخ شیراحمد (حقاني)، د څارنوالی رئیس مولوي محمد بصیر (محمدی) او د نورو

استیناف محکمې نوي رئیس مولوي عبدالکریم (حقاني) ته په چارو کې د بریالیتوب غوښتونکی شو.

داستیناف محکمې نوي رئیس هم په خپل وار د غونډې کډونوالو ته ښه راغلاست ووايه او تر څنګ یې د قضاء سپېڅلې دنده دروند دنیوي او اخروي مسؤولیت یاد کړ. دغه راز نوموړي د استیناف محکمې د پخواني رئیس مولوي امان الله (حامد) خدمتونه وستایل او په ورځنیو چارو کې یې ورته د لوی خدای جل جلاله څخه د مرستې غوښتنه وکړه.

پر دې سربېره د بناري ابتدائیه محکمې رئیس مفتي عبدالهادي فیصل په انساني ټولنه کې د قضاء د اړتیا په اړه خبرې وکړې وویل، د محاکمو او قضاء شتون د خلکو په ژوند کې د حقوقو د مساواتو برخه کې مهم رول لوبوي، تر څو د خلکو غوښتنې او اړتیاوې حل لارې ورته پیدا شي.

نوموړي زیاته کړه چې همدا په نظام باندې د ولس باور جوړوي او د هېواد له امنیت او اقتصاد سره مرسته کولای شي.

ښاغلي فیصل د قضاء او محاکمو شتون د نظام په بقاء او پابندیت کې اړین یاد کړ، او زیاته یې کړه چې د محاکمو خراب حالت نظام له ګڼو ستونزو سره مخ کولای شي.

یاده غونډه د استیناف محکمې د جزاء دیوان د مفتي قاري محمد اسماعیل لخوا د دعاء په ویلو سره پای ته ورسېده.

جلسه قضائی و اداری محکمه استیناف ولایت پروان

خداشته دار میشود که قبل از حکم قاضی شخصی که از راز دوسیه خبر شده بود از طرف مقابل بنام قاضی پول بگیرد و یا کدام فساد دیگری صورت انجام دهد.

پرسونل محاکم با مراجعین رویه خوب نمایند، از الفاظ زشت و تهدید آمیز جداجلوگیری شود، که مردم کشورما رنج های زیادی را متقبل شده اند، نیاز به همدردی دارند.

قضات باید بالای دوسیه های شان تمرکز و جدیت نشان دهند، و کار مراجعین را به وقت و زمان آن انجام دهند.

تاحال به فضل خداوند (ج) کدام مشکل بین پرسونل محاکم به وجود نیامده است؛ بازهم قضات، پرسونل اداری و خدماتی در بین خود متفق و با حوصله مندی بایک دیگر برخورد خوب اسلامی داشته باشند.

با مراجعین در رابطه با مشکلات شان رهنمائی لازم صورت گیرد تا باعث سرگردانی ایشان نگردد.

هدایات و مکاتیب که به شما مواصلت میوزد بعد از قید وارده آنچه که در مکتوب تحریر گردیده است عملی نموده و مکاتیب که جواب میخواهد بدون تأخیر در مورد آن اجراءات صورت گیرد.

در تحریر مکاتیب، پیشنهادات، فیصله ها و غیره امورات اداری از کلمات مغلق و پیچیده خود داری گردد، از ادبیات درست استفاده شود تاجانب مقابل به اشتباه نرود.

اگر در بخش مالی کدام ضروریات واقعی به نظر میرسد رسماً ذریعه پیشنهاد آن را مطرح ساخته که بعداً مدیریت مالی به اساس هدایت این ریاست، از تخصیص دست داشت در مورد اجراءات نماید.

کماکان مشکلات در بخش فرستادن راپور حاضری معاشات به حال خود باقی مانده است، در مورد محاکم مرکز و ولسوالی های مربوطه به محررین و بخش اداری خویش هدایت دهند تا راپور های ذکر شده را و به وقت و زمان معین آن به مرجعش ارسال نمایند.

به همین ترتیب قضات، رؤسای محاکم استینافی، شهری و ولسوالی های مربوطه به شمول کارمندان اداری و مالی روی یک سلسله موضوعات صحبت نموده اند؛ و مشکلات خویش را در جلسه مطرح ساختند که این ریاست در مورد حل آن پاسخ قناعت بخش را به ایشان ارائه نمود.

طبق معمول جهت بهبود امور جلسه قضائی و اداری ریاست محکمه استیناف ولایت پروان به تاریخ ۱۴۴۳/۱۱/۱۲ ه ق با اشتراک رؤسا و قضات دیوان های استینافی، شهری، محاکم و ولسوالی های مربوطه و کارمندان اداری این ریاست تحت ریاست شیخ محمد قسیم (محمدی) رئیس محکمه استیناف در مقر ریاست آن محکمه دایر گردید.

نخست با آیاتی از کلام الله مجید توسط مولوی شریف الله عضو محرر آمریت ثبت اسناد وثائق و مخزن محکمه استیناف آغاز شد؛ سپس رئیس محکمه استیناف جلسه را آغاز و شاملین مجلس را خوش آمد گوئی گفته و در جلسه موارد ذیل را ارائه نمود.

ابتداء در قسمت پابندی به حاضری پرسونل قضائی و اداری را متوجه ساختند، تأکید نمود که در مورد مکاتیب و متحدالمال ها از طرف مقام عالی ستره محکمه امارت اسلامی افغانستان مواصلت ورزیده و به همه محاکم مربوطه این ریاست تکثیر گردیده است که در متن آنها از شروع حاضری و ختم حاضری در شش ماه اول و در شش ماه اخیر سال ساعات رسمیات، وقفه صرف طعام و ادای نماز ظهر تذکر داده شده است؛ بناء محتویات متحدالمال ها و مکاتیب را در نظر گرفته در حصه خویش اجراءات نمایند (در وقت رسمیات و قبل از رسمیات بدون کدام عذر قانونی هیچ پرسونل قضائی، اداری و خدماتی حق خارج شدن از وظیفه را ندارد و در صورت شناسائی با موصوف برخورد قانونی صورت میگیرد.

پرسونل قضائی و اداری با مدعی و مدعی علیه برخورد خوب و اخلاق حسنه داشته باشند.

قضات، کارمندان اداری و خدماتی باید در حفاظت از بیت المال متوجه باشند که در آن خیانت نشود، همچنان در قسمت نظافت دفاتر و دهلیزها توجه خاص صورت گیرد.

هر زمانیکه هدایت رسمی در قسمت تبدیلی محکمه به شما مواصلت میوزد در مورد رسیده گی عاجل به عمل آید.

تا زمانیکه فیصله صورت نمی گیرد، مدعی، مدعی علیه و نه دیگر شخص نه اشارتاً دلالتاً و نه سراجتاً از راز دوسیه به هیچ وجه آگاه نشوند؛ چراکه حیثیت قضاء

د افغانستان اسلامي امارت د سترې محکمې د نظامي محاکمو د نظامي معاون د معرفت غونډه ترسره شوه

قاسم راسخ صاحب ناستې ته د قضاء د ارزښت په اړه عالمانه وینا وکړه وویل، دا چې قضاء ستر مسوولیت دی نو هر قاضي باید په خپله قضاء کې د الله ج سره اخلاص او حسن نیت ولري.

وروسته د سترې محکمې د دارالانشاء د رئیس مفتي عبدالرشید سعید لخوا شیخ خیرجان خیرخواه د ناستې کډونوالو ته د نظامي محاکمو د نظامي مرستیال په حیث معرفي شو.

په یاده ناسته کې د محاکمو د لا ښه پرمختګ لپاره ټولو نظامي محاکمو ته د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله تعالی د فرمانونو سربېره ضروري اصول او مواد او د عالیقدر قاضي القضاة صاحب حفظه الله نوي چاپ شوي کتاب (الامارة الاسلاميه و نظامها) ورکړل شول. د یادونې وړ ده چې د عالیقدر امیرالمؤمنین حفظه الله د ۱۴۴۳/۱۰/۱۴ ه ق نېټې د ۶۴۸ کڼې فرمان په اساس د سترې محکمې د نظامي مرستیال مولوي خیرجان خیرخواه د یاد مسوولیت تر څنګ د سترې محکمې د نظامي محاکمو د نظامي مرستیال په توګه وټاکل شو. دغه ناسته د کابل زون د نظامي محکمې د رئیس محترم شیخ عبدالجلیل حسینی اغا صاحب لخوا د دعاء په ویلو پای ته ورسېده.

په دغه غونډه کې چې په ۱۷/ذوالقعد/۱۴۴۳ ه ق نېټه د سترې محکمې د ناستو په سالون کې جوړه شوې وه د سترې محکمې قضائي مرستیال شیخ محمد قاسم راسخ، د سترې محکمې اداري مرستیال شیخ عبدالملک حقاني، د سترې محکمې د دارالانشاء رئیس مفتي عبدالرشید سعید، د سترې محکمې د نظامي منسوبینو دیوان مفتي مولوي حیات الله ثابت، د سترې محکمې د نظامي منسوبینو دیوان مفتي او محرر مولوي عبدالباقي طیب، دکابل، کندهار، هرات، بلخ او ننگرهار زونونو او غزني کنډز او پکتیا د نظامي محاکمو رئیسانو او یو شمېر نورو مسوولینو کډون درلود.

ناستې ته لومړی د سترې محکمې اداري مرستیال شیخ عبدالملک حقاني د قضاء مسوولیت او قضائي چارو ته د پاملرنې په اړه عالمانه وینا وکړه.

ورپسې د سترې محکمې د نظامي منسوبینو دیوان رئیس او د نظامي محاکمو نظامي مرستیال شیخ الحدیث خیرجان خیرخواه د لور همت په اړه خبرې وکړې او وویل، د عامو مسلمانانو په ځانګړې توګه قاضي صاحبانو همت باید ډېر لوړ وي.

نوموړي د همت لوړېدو لاملونه هم یاد کړ او زیاته یې کړه، چې لور همت الله (ج) ته ډېر خوښ صفت دی. دغه راز د سترې محکمې قضائي مرستیال شیخ محمد

رئیس محکمه استیناف ولایت جوزجان بارئیس څارنوالی آن ولایت

ملاقات کرد

په تاریخ ۱۴۴۳/۱۰/۱۸ ه ق الحاج مفتي عبدالوهاب «زاهد» رئیس عمومی محکمه استیناف ولایت جوزجان با مولوی اسلام الدین «انس» رئیس څارنوالی استیناف آن ولایت در دفتر کاری شان در مقر ریاست محکمه استیناف ملاقات نمود و روی بعضی مشکلات صحبت نموده اند. جلسه با تلاوت آیات از کلام الله مجید آغاز شد؛ سپس رئیس عمومی محکمه استیناف تشریف آوری رئیس څارنوالی استیناف را خیر مقدم گفت، همچون جلسات را اقدام نیک خواند.

متعاقباً رئیس څارنوالی استیناف روی چند موضوع قابل بحث که از جمله نهائی شدن دوسیه های مجاهدین امارت اسلامی افغانستان، تعقیب دوسیه های مظنونین که بی سرنوشت در محبس قرار دارند، اخبار رهائی محبوسین به څارنوالی از طرف محاکم و غیره مواردی بحث و تبادل نظر کرد. رئیس محاکم آن ولایت در مورد موضوعات ذکر شده هدایت لازم داد. جلسه با دعائیه خیر و فلاح مردم افغانستان خاتمه یافت.